

K-VIHKO

**Etsi K ketun
kanssa**

Tekijät: puheterapeutit Rina Tiala, Ella Bäcklund, Nora Hermansson
Kuvat: Canva, Pixabay, Papunet, Super coloring, oma arkisto
Lasten ja nuorten terapiapalvelut, Turku

Harjoitteluinfo

- Harjoittelu voidaan aloittaa lapsen ollessa 4-vuotias.
- Säännöllinen harjoittelu on tärkeää. Mielellään joka päivä (vähintään 4-5 kertaa viikossa).
- Harjoittelussa laatu ja säännöllisyys ovat tärkeämpiä kuin määrä, jo 5-10 minuuttia päivässä riittää.
- Jotkut lapset oppivat uuden äänten nopeasti. Toiset tarvitsevat paljon harjoitusta.

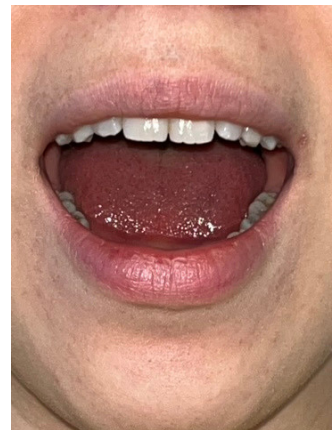
- Harjoittelun ei tarvitse olla tylsää! Harjoituksia kannattaa liittää peleihin tai leikkeihin tai muuhun lapselle mieluisaan tekemiseen.
- Vihkon lopusta löytyy harjoittelukalenteri. Voitte sopia palkinnosta, kun olette harjoitelleet tietyn määrän.
- Lasta ei voi pakottaa harjoittelemaan. Jos lapsi ei vielä innostu harjoituksista, voi niitä kokeilla myöhemmin uudelleen.

Joissain vihkon harjoittelupeleissä tarvitset oman nopan ja pelinappulat. Kyseiset pelit ovat merkitty viereisellä symbolilla.

Miten K tuotetaan:

- Kieli vedetään taaksepäin kohti nielua.
- Kielen kärki pysyy alhaalla.
- Kielen takaosa nousee kohti nielua (kieli siis pullistuu ja muistuttaa valaan selkää).
- Ilmavirta saa aikaan K:n kohinan, kun kielen takaosa lasketaan alas.

Yleisin äännevirhe on, että K ääntyy puheessa T-äänneä (esim. "tatti" = takki). Joskus K puuttuu puheesta kokonaan.

K-harjoittelun vaiheet

Siirry seuraavaan vaiheeseen vasta sitten, kun hallitset edeltävän vaiheen harjoitukset. Älä myöskään jätä väliin askelta!

KÄYTÄN K-ÄÄNNETTÄ PUHEESSA

OSAAN KÄYTTÄÄ K-ÄÄNNETTÄ LAUSEISSA

OSAAN KÄYTTÄÄ K-ÄÄNNETTÄ SANOISSA

OSAAN YHDISTÄÄ K:N VOKAALIIN

OSAAN TUOTTAÄ K:N KOHINAA

HALLITSEN KIELEN JA LEUAN LIIKKEET

KUULEN K:N SANOISSA

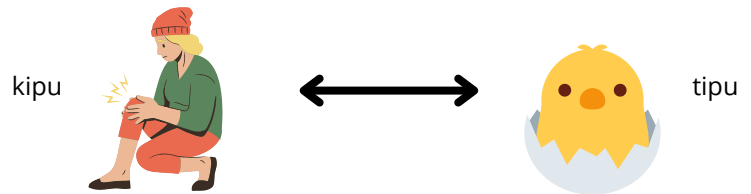
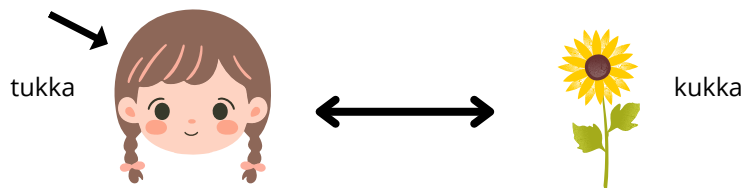
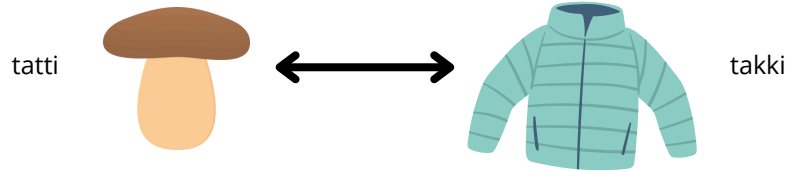

K-äänteen kuuloerottelu

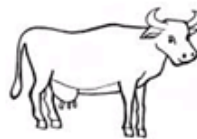
Minimiparit: kumman sanan sanon?
Aikuinen sanoo, lapsi näyttää.

Kuuloerottelua voi harjoitella arjen tilanteissa esimerkiksi ulkona tai kirjan kuvia katsellessa.

1. Sanonko hassusti vai oikein? Aikuinen sanoo sanoja välillä hassusti, esim. "tarhu" (karhu), välillä oikein.
2. Aikuinen sanoo sanoja ääneen. Kuuluuko sanassa K vai ei?

Kielijumppa

Avaa suu isosti auki. Laita kielen kärki alaetuhampaiden taakse ja pullista kielestäsi "valaan selkä".

leuka auki-
kiinni
(hampaat
yhteen-auki)

Kun valaskieli onnistuu, harjoitellaan aukaisemaan suuta auki-kiinni ("krokotiilin kita"). Tarkkaile, että kieli pysyy paikallaan alaetuhampaiden takana. Tämä harjoittaa kielen ja leuan liikkeiden eriytymistä toisistaan, mikä on tärkeää äänneharjoittelun kannalta.

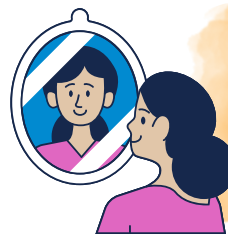

Siivotaan suun lattia kielellä. Pyyhkäise kielellä suunpohjaa edestakaisin. Tämä harjoittaa kielen taaksepäin vetäytyvää liikettä, mitä tarvitaan K-äänteen tuottamisessa.

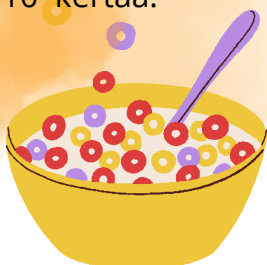

Apuvälineet

Mikäli kielen kärjen pitäminen alhaalla on harjoittelun alussa hankalaa eikä kieli löydä oikealle paikalle, aseta rengasmuro alahampaiden taakse alahammasvallille. Kielen kärki pitää muroa paikallaan. Kokeile pullistaa kieltä. Kun muroa on pidetty paikallaan hetki, sen saa syödä! Toista vähintään 10 kertaa.

Harjoittele peilin edessä!

K-äänteen etsiminen

K:n kohinaa voidaan hakea eri tavoin. Etenkin jos K ääntyy T-äänteenä, ota avuksi pikkulusikka, jäätelötikku, tikkari tai oma sormi. Apuvälineellä voidaan painaa kielenkärkeä alas harjoituksissa.

Alla on listattuna vinkkejä, miten K-ääntettä voidaan lähteä etsimään. Voitte kokeilla kaikkia harjoituksia:

K:n kohinaa äänneilmakuvien avulla (KHH):

juna lähtee liikkeelle tai jarrutetaan autolla
halonhakkuu kirveellä
yskiminen, kurkun selvittely
kuorsaus

Kokeile etsiä K:n kohinaa selällään maaten, jolloin kieli painuu suun takaosaan ja K tulee usein helpommin.

Kosketusvihje:

lyhyt ja napakka kosketus sormella leukaperään muistuttaa K:n artikulaatiopaikasta.

Joskus K onnistuu NG-äänteen kautta. Sano *angaa* ja ota nenästä kiinni. Angaa:sta voikin tulla *ankaa*.

Pidä apuvälineellä kielen kärki alhaalla. Voit kevyesti painaa apuvälineellä kieltä taaksepäin. Kokeile sanoa nyt *ukko*, *akka* ja *ankka*. Näin kieli ei pääse karkaamaan T:n paikalle ylähammasvallille.

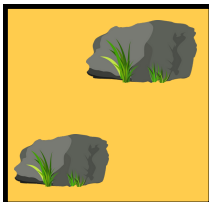
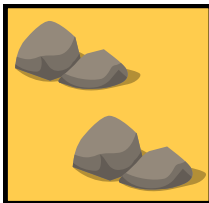
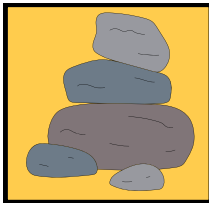
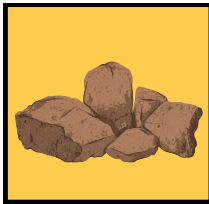
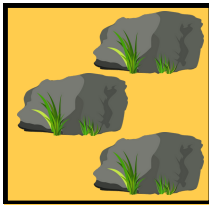
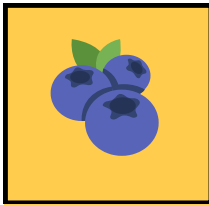
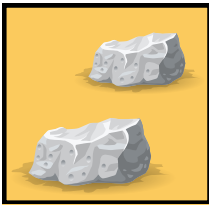
Mahdollisia ongelmia:

- Joskus kielen takaosan vieminen kohti nielua aiheuttaa herkästi oksennusrefleksin, jolloin lapsi saattaa kieltäytyä harjoittelusta. → Pyydä lähete puheterapeutille.
- Nenän tai suun kautta hengittäminen käskystä on hankalaa, eli pehmeän suulaen ja nenäportin hallinta on vaikeaa. Kun kieli sulkee ilmapirran, lapsi tuntee tukehtumisen tunnetta. → Harjoitellaan hengittämällä vuorotellen suun ja nenän kautta.
- Kieli on jatkuvasti ohjautuneena eteenpäin, ja lapsi ei löydä lihaksia, joilla kieli vedetään taaksepäin. → Harjoitellaan kielen eteen-taakse-liikettä (edellinen sivu!).
- Suurikokoiset nielu-/kitarisat tekevät nielusta ahtaan ja voivat estää ilman kulkua nenäonteloon, jolloin suun takaosan äänteet ovat vaikeampia tuottaa. Jos lapsella on usein nielutulehduksia tai hänellä esiintyy kuorsausta, ole yhteydessä lääkäriin.

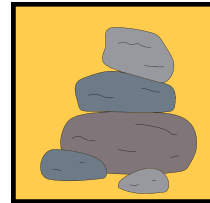
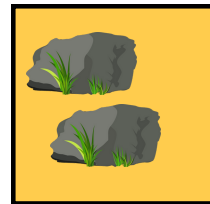
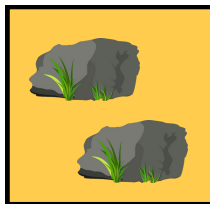
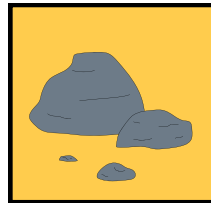

OIKOPOLKU

Kettu löytää mustikoita ja jää syömään yhden heittovuoron ajaksi.

Muista kosketusvihje ja tarvittaessa apuvälineen käyttö (edellinen sivu)!

LÄHTÖ

Auta Kettu kotimetsään! Matkalla tuleekin vastaan paljon kiviä, joita pitkin Kettu hyppelee. Toista yksittäinen K-ääne niin monta kertaa kuin ruudussa on kiviä.

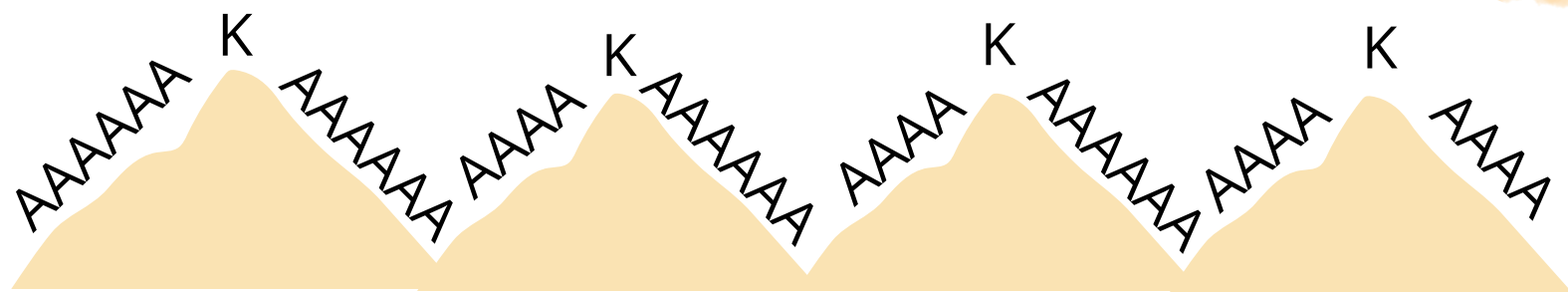

MAALI

K:n liittäminen vokaaliin

Kun K onnistuu yksittäisenä, voi sitä alkaa liittää tavuihin. Joillekin lapsille on helpompi tuottaa K tavun lopussa.

Kuljeta sormea tai kynää hitaasti vuoren reunaa pitkin. Aina kun pääset huipulle, kuuluu K. Matkatessa alas ja ylös toista A-äännettä pitkänä. Kokeile seuraavaksi muiden vokaalien (E, I, O, U, Y, Ä, Ö) kanssa!

Harjoitellaan K:n sanomista pikkusanoissa/-tavuissa. Kun sanat ovat tulleet tutuksi, kokeile sanoa ne nopeammin.

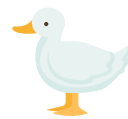
KÄÄ! IIK! ÄÄK!

KII

KYY

KAÄ

KUU

KEE

K

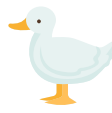

KOO

PSST! Myös kettu alkaa KEE...

K:n liittäminen helppoihin sanoihin

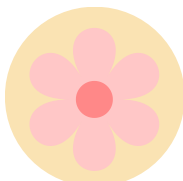

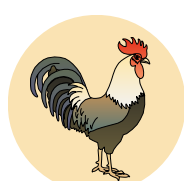

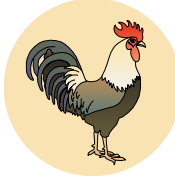
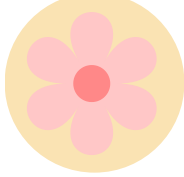

Osaatko taikoa tavuista sanoja?

KYY 	+	KYY 	+	KYYKKY
KAA 	+	KUU 	+	KAKKU
KII 	+	KUU 	+	KIIKKU
KAA 	+	KAA 	+	KAKKA
KUU 	+	KAA 	+	KUKKA
KOO K	+	KOO K	+	KOKKO
KUU 	+	KOO K	+	KUKKO
KOO K	+	KOO K	+	KOKKI

K-sanapeli. Pelaa noppapelinä tai kulje polkua pitkin sanoen kaikki sanat tarkasti. Lopuksi voitte juoda yhdessä kaakaot!

LÄHTÖ

					
					
					
					MAALI

K:n liittäminen helppoihin sanoihin

Kettu käy vierailmassa kavereiden kodeissa. Kettu tervehtii jokaista kaveria sanomalla kaverin nimen ääneen.

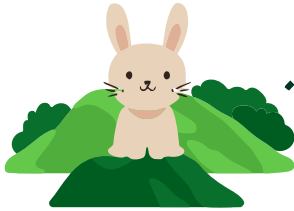
KEKE

KAKE

Voit myös ensin kysyä: Kuka siellä?

COCO

KUKU

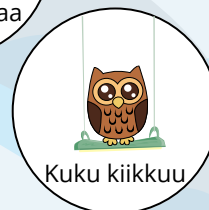
KÖKI

Helppojen K-sanojen yhdistäminen

Kun K-äänne onnistuu helpoissa sanoissa, voit koettaa yhdistää niitä jo tässä kohtaa kahden sanan lauseiksi.

Kettu on kelkkailemassa. Laske sormella
alas Ketun kanssa
mäkeä pitkin. Käy jokainen lause läpi.

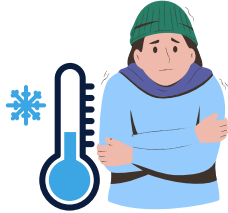

K-äänne sanan keskellä

Peliä voi pelata muistipelinä tai lottopelinä (liimaa sivu kartongille ja leikkaa kortit).

Aina kun käännät kortin, sano kuvan sana ääneen.

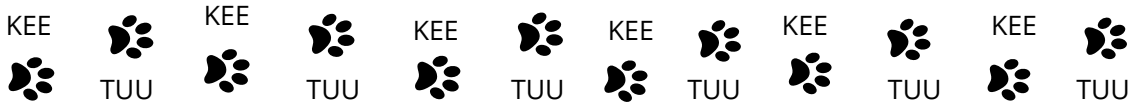
Pidä tarvittaessa tauko ennen K-äänteen tuottamista (esim. "na-kki").

<p>nakki</p> 	<p>muki</p> 	<p>lakki</p> 	<p>pukki</p>
<p>mäki</p> 	<p>pyykki</p> 	<p>ikkuna</p> 	<p>ukkonen</p>
<p>pakkanen</p> 	<p>puukko</p> 	<p>hiki</p> 	<p>makea</p>
<p>nakki</p> 	<p>muki</p> 	<p>lakki</p> 	<p>pukki</p>
<p>mäki</p> 	<p>pyykki</p> 	<p>ikkuna</p> 	<p>ukkonen</p>
<p>pakkanen</p> 	<p>puukko</p> 	<p>hiki</p> 	<p>makea</p>

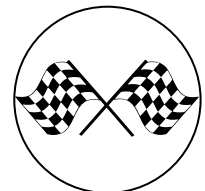
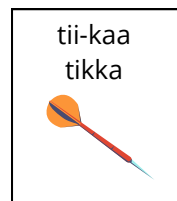
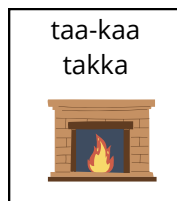
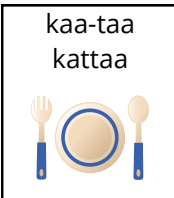
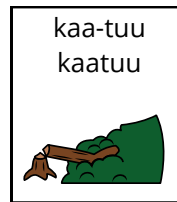
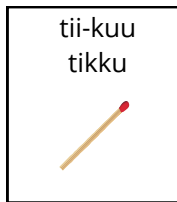
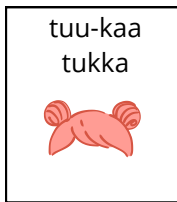
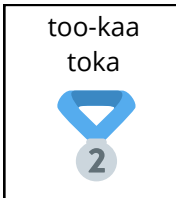
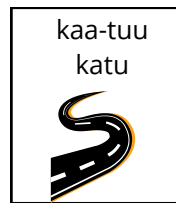
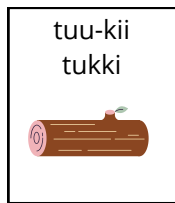
K ja T samassa sanassa

Jos K-äänne on ääntynyt aikaisemmin T-äänteenä, voi molempien äänteiden tuottaminen samassa sanassa vaatia hieman harjoitusta. Muista tarvittaessa tavuttaa sanoja. Kosketusvihjeistä on usein paljon apua K:n ja T:n erottamiseksi (katso sivun alareunasta).

Kulje ketun jälkiä pitkin. Tavutetaan samalla sanaa "kettu".

K ja T samassa sanassa - lautapeli. Tarvittaessa tavuta sanat.

K:n kosketusvihjeenä on napakka kosketus sormella leukaperään.

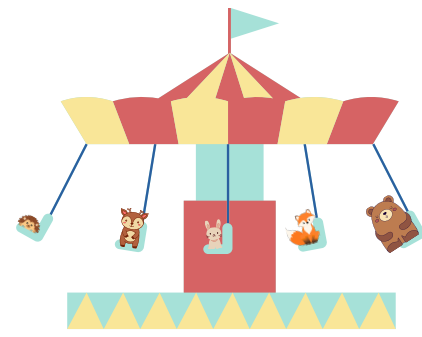
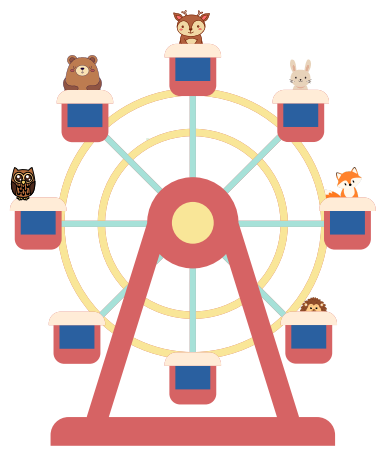
T:n kosketusvihjeenä on napakka kosketus sormella lähuulelle.

K-ääänne konsonanttiyhdyksissä

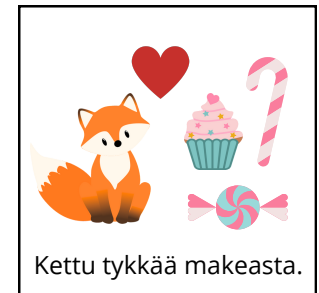
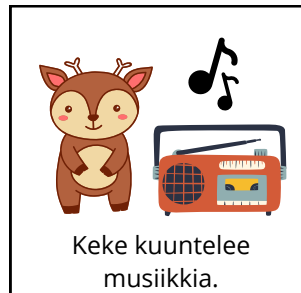
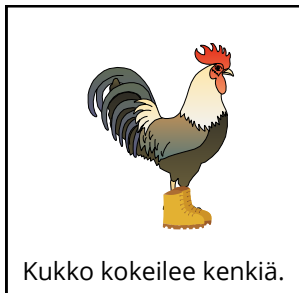
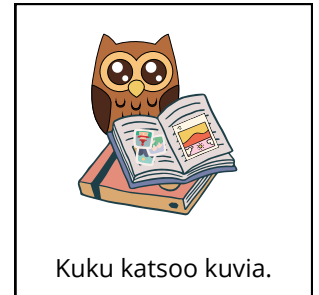
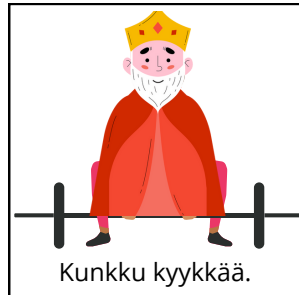
Kettu on matkalla huvipuistoon ystäviensä kanssa. Valitse jokaiselle eläimelle oma pelinappula (nappi, lego ym.) ja aseta se eläimen päälle. Heitä noppaa. Liikuta arpakuution mukaisesti kyseistä eläintä yksi askel eteenpäin ja sano sana. Kuka pääsee ensimmäisenä laitteisiin? Peliä voi pelata siihen asti, että kaikki eläimet on viety huvipuistoon.

		puska	pähkinä	pätkä	pinkki	kotka
		pyyhkiä	itkeä	palkinto	tutkia	pahkasika
		putki	matkalaukku	punkki	poski	valkoinen
		penkki	hetki	vilkuttaa	potkia	pinkka
		mutka	pötköttää	puhki	pilkkoo	ankka
		pankki	pulka	vihko	pitkä	pötkö

K-ääänne lauseissa

Kokeile sanoa alla olevia lauseita esimerkiksi pelin ohella siten, että ennen omaa heittovuoroa sanotaan yksi lause. Muista K!

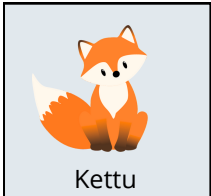

K-äänne lauseissa

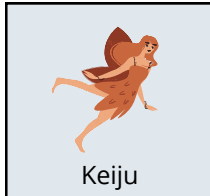

Muodosta hassuja lauseita K-sanoista. Valitse yksi sana joka väristä ja muodosta lause. Onko lause hassu vai ei? Voiko näin oikeasti tapahtua?

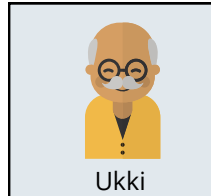
Jos haluat tehdä lauseista yllättävämpiä, voit leikata kuvat ja muodostaa kolme eri pinoa ja nostaa yhden kuvan joka pinosta.

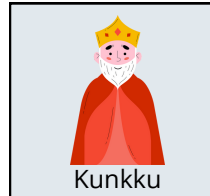
Kettu

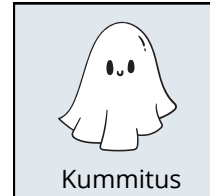
Keiju

Ukki

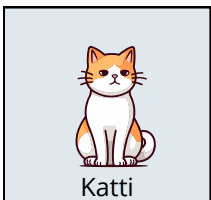
Kunkku

Kummitus

Kokki

Katti

Nukke

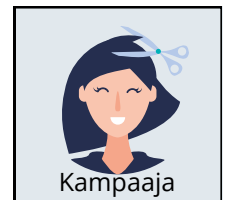
Poika

Joulupukki

Ötökkä

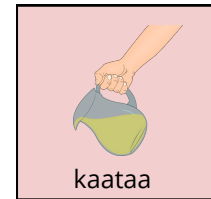
Kampaaja

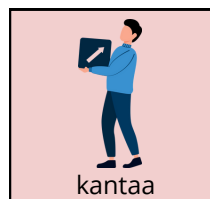
tankkaa

kaivaa

kaataa

kantaa

kuuntelee

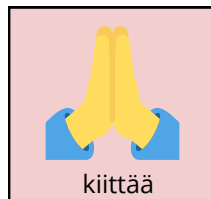
pyyhkiä

kutittaa

kuvaa

kiittää

pukee

kysyy

keittää

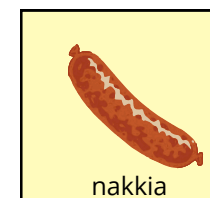
lakkia

takkia

kenkiä

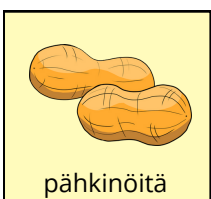
nakkia

pakettia

kotkaa

pähkinöitä

penkkiä

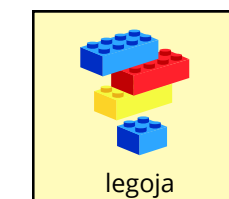
kolikoita

kinkkua

kakkua

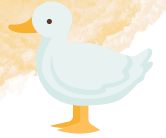
legoja

K-äänne loruissa

Kettu, kettu.
Keli-keli-kettu.
Ketulla on kevyet kengät,
ei ne pauku pakkasella,
eikä kolku kovalla säällä.
Niin on! Näin on!

Aa, aa, anka
takapuoli vankka,
keinuu käynnin tahdissa,
kun hän kulkee vahdissa.

Kiertelen kaartelen kaupungilla.
Kuuntelen, kuuntelen.
Katson sisään ikkunasta.
Katson sisään akkunasta.
Painan nappia.
Pyyhin jalat.
Astun sisään.

Kiik kaak, kiik kaak,
kiikku liikkuu ees ja taas.
Ukki pientä kiikuttaa,
kiik kaak, kiik kaak.
Nuku, pieni, ukin syliin,
lennä, lennä unikyliin.

Kop kop koputtaa
linnunpoika maailmaa.
Kuori auki poksahtaa,
linnun nokka loksahattaa:
Oho! Onpas iso
Tämä meidän pesä,
koko kotipuu
- ja kesä!

Tikka hakkaa hakkaa hikkaa
hakee hakee tikkalikkaa
tik tik
nokka naputtaa
naputtaa ja taputtaa,
kaikki kolot koputtaa,
koputtaa ja hoputtaa:
Tikkalikka likka likka
ala kotiis laputtaa!

K:n yleistäminen puheeseen

Uuden äänteen yleistäminen puheeseen kestää jonkin aikaa.

Sopikaa yhdessä tietty hetki, kun K-äänteen käyttämisestä saa muistuttaa (esimerkiksi pelihetki, automatka, kuvista kertominen, iltapala).

Harjoittelun lisäksi lapsen oma motivaatio on tärkeää. Kehu aina, kun lapsi käyttää uutta äännettä puheessaan.

Tärkeämpää on kuitenkin kuunnella, mitä lapsi sanoo, kuin sitä, miten hän sen sanoo.

Laulakaa tuttua laulua ja kiinnittäkää huomiota K-äänteeseen.

Laiva on lastattu K-sanoilla tai K-lauseilla.

Selaa kirjaa ja kerro kuvista, keksi oma tarina tai kerro omasta päivästä käyttäen K-äännettä.

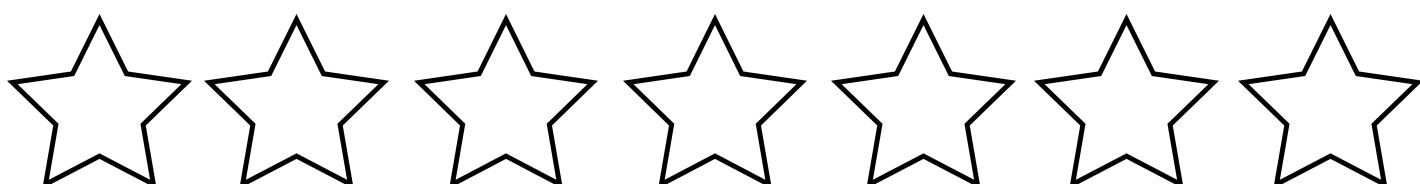
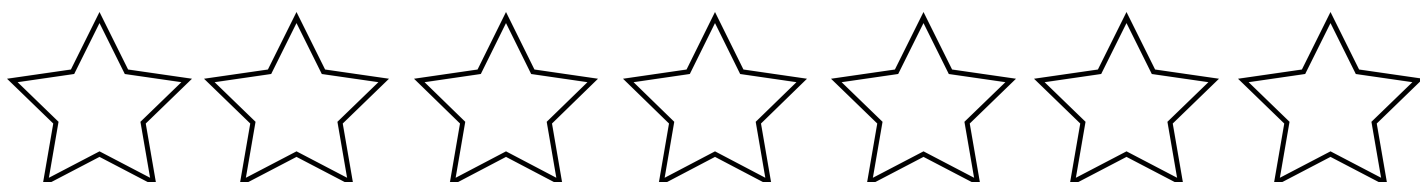
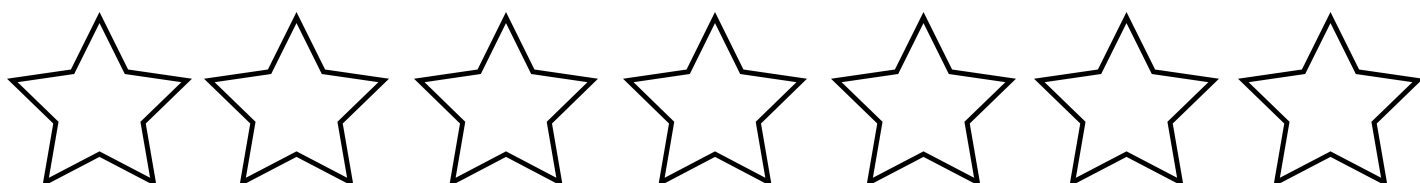
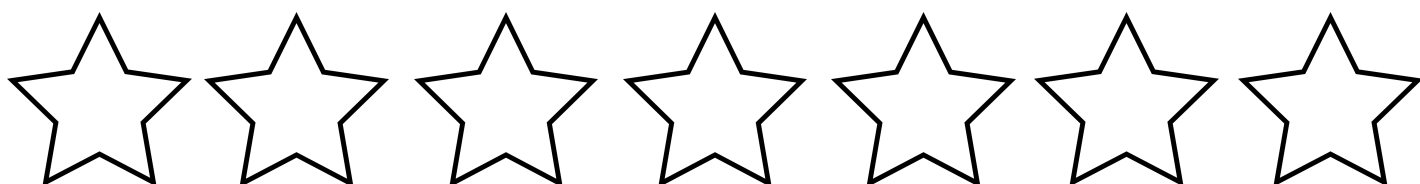
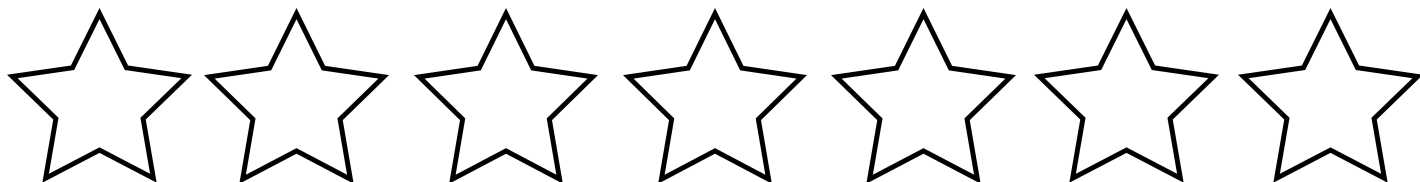
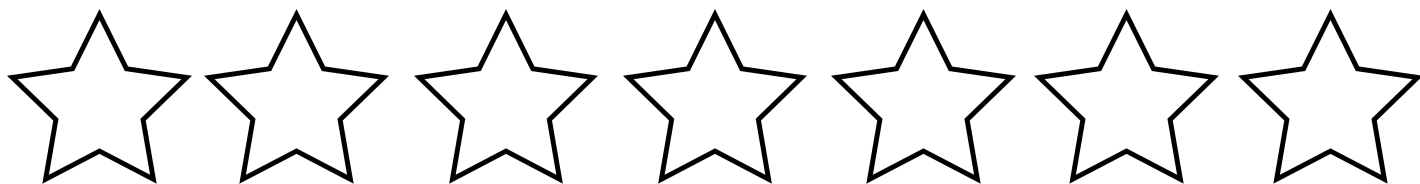

Pelatkaa kotoa löytyvää peliä ja kiinnittäkää huomiota K-sanoihin pelin aikana.
Esim. Alias, muistipeli tai Piirrä ja arvaa.

Kettu haluaa palkita sinut K-äänteen oppimisesta!

Harjoittelukalenteri

Väritä tähti tai liimaa tarra joka harjoittelukerran jälkeen. Voitte sopia palkinnosta, kun olette harjoitelleet tietyn määrän.

